
MONOGRAFIE PRAWNICZE

SKIMMING
ASPEKTY KRYMINALISTYCZNE
CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ
W BANKOWOŚCI
ELEKTRONICZNEJ

PAWEŁ OPITEK

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

PAWEŁ OPITEK • SKIMMING – ASPEKTY KRYMINALISTYCZNE.
CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ W BANKOWOŚCI ELEKTRONICZNEJ

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Robert Kulski

**OCHRONA INTERESÓW ZBIOROWYCH W POSTĘPOWANIU
CYWILNYM**

Hubert Wysoczański

**PRAWO DO ZMIANY ORAZ POLECENIE ZMIANY TREŚCI
UMOWY O ROBOTY BUDOWLANE W ŚWIETLE WARUNKÓW
FIDIC**

Aleksandra Sikorska-Lewandowska

UCHWAŁY WŁAŚCICIELI LOKALI. STUDIUM PRAWNE

Przemysław Banasik

**SĄD ZAANGAŻOWANY SPOŁECZNIE – POŻĄDANY KIERUNEK
ZMIAN**

Małgorzata Sieradzka

**OPLĄTY PÓŁKOWE JAKO CZYN NIEUCZCIWEJ
KONKURENCJI**

Jarosław Grykiel

**UPRAWNIENIA WIERZycIELA Z UMOWY PRZEDWSTĘPNEJ
W RAZIE JEJ NIEWYKONANIA LUB NIENALEŻYTEGO
WYKONANIA PRZEZ DŁUŻNIKA**

Kinga Michałowska

**NIEMAJĄTKOWE WARTOŚCI ŻYCIA RODZINNEGO
W POLSKIM PRAWIE CYWILNYM**

Marcin Lemkowski

ŚWIADCZENIA ANTYCYPACYJNE

Grzegorz Klich

ZMIANA UMOWY W SPRAWIE ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

SKIMMING
ASPEKTY KRYMINALISTYCZNE
CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ
W BANKOWOŚCI
ELEKTRONICZNEJ

PAWEŁ OPITEK

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Natalia Adamczyk

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Jolanta Straszewska
Druk i oprawa: www.booksfactory.pl

ISBN 978-83-255-9713-9

ISBN e-book 978-83-255-9714-6

Spis treści

Wykaz skrótów	IX
Bibliografia	XI
Wprowadzenie	XXXVII
Rozdział 1. Zarys historii kart płatniczych i przestępstw kartowych	1
§ 1. Karty płatnicze na świecie	1
§ 2. Karty płatnicze w Polsce	4
§ 3. Obecna rola kart płatniczych	7
Rozdział 2. Funkcjonowanie kart płatniczych	11
§ 1. Status prawny karty płatniczej	11
§ 2. Karta płatnicza w ujęciu technicznym	18
§ 3. Klasyfikacja kart i podmioty uczestniczące w transakcjach kartowych	27
§ 4. Przestępstwa z wykorzystaniem kart płatniczych	37
Rozdział 3. Bankomaty	45
§ 1. Historia bankomatu	45
§ 2. Budowa i działanie bankomatu	49
§ 3. Przestępczość bankomatowa	51
Rozdział 4. Pojęcie skimmingu	63
§ 1. Ogólna charakterystyka przestępstwa	63
§ 2. Historia skimmingu	68
§ 3. Skimming na tle współczesnej przestępczości	76
Rozdział 5. Realizacja przestępstwa skimmingu	81
§ 1. Etapy realizacji skimmingu	81
I. Skopiowanie danych z paska magnetycznego i rejestracja numeru PIN	81
II. Produkcja fałszywej karty i identyfikacja przypisanego jej PIN-u	99
III. Realizacja transakcji przy użyciu fałszywych kart	105
§ 2. Eskalacja przestępstwa skimmingu	107

I. Przesunięcie transakcji z wykorzystaniem kart płatniczych do standardu EMV	107
II. Wpływ przesunięcia transakcji kartowych do standardu EMV na przestępczość	117
§ 3. Nowe sposoby pozyskiwania i wykorzystania danych kart płatniczych na tle przestępstwa skimmingu	131
Rozdział 6. Ściganie sprawców skimmingu	143
§ 1. <i>Modus operandi</i> grup przestępczych	143
§ 2. Czynności kryminalistyczno-procesowe w sprawach o skimming	162
§ 3. Zadania stojące przed biegłym z zakresu informatyki śledczej w sprawach o skimming	180
§ 4. Dane statystyczne dotyczące incydentów skimmingu	193
§ 5. Kwalifikacja prawna przestępstwa skimmingu	208
Rozdział 7. Przeciwdziałanie skimmingowi	217
§ 1. Podmioty zaangażowane w zwalczanie przestępstw z wykorzystaniem kart płatniczych	217
§ 2. Publiczne podmioty ochrony prawnej	219
§ 3. Działania sektora finansowego	227
§ 4. Zabezpieczenia bankomatów	237
§ 5. Edukacja użytkowników kart płatniczych	243
Rozdział 8. Część badawcza	249
§ 1. Metodologia badania spraw karnych	249
I. Znaczenie podjętego tematu i cel badań	249
II. Czasowy i terytorialny zakres badań	249
III. Problem główny i problemy cząstkowe	250
IV. Hipoteza	251
V. Zastosowana metoda badawcza	252
§ 2. Wyniki badań spraw postępowania sądowego	252
§ 3. Wyniki badań spraw postępowania przygotowawczego	311
§ 4. Wyniki z przeprowadzonych badań spraw karnych	341
§ 5. Metodologia badań ankietowych	350
I. Znaczenie podjętego tematu badań	350
II. Problemy badawcze	351
III. Hipoteza	351
IV. Przedmiot badań	352
V. Źródła materiału badawczego	352
VI. Opis grupy badawczej	352

Spis treści

VII. Zastosowana metoda badawcza	353
§ 6. Wyniki badań ankietowych	356
§ 7. Wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych	366
Podsumowanie	369
Indeks rzeczowy	371

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

dyrektywa 2007/64/WE	dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz.Urz. UE L 319, s. 1 ze zm.)
ElektrInstrPIU.....	ustawa z 12.9.2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz.U. Nr 169, poz. 1385)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
KK z 1969 r.	ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1904)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1988 ze zm.)
UsłPIU.....	ustawa z 19.8.2011 r. o usługach płatniczych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1572 ze zm.)

2. Czasopisma i publikatory

Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
KZS.....	Krakowskie Zeszyty Sądowe
MoP.....	Monitor Prawniczy
M.P.	Monitor Polski
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAW	Orzecznictwo Apelacji Wrocławskiej
OSNKW.....	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
Pal.	Palestra

Wykaz skrótów

PB	Prawo Bankowe
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo

3. Inne skróty

ABA	American Banking Association
ATC	Application Transaction Counter
ATM	<i>automated teller machine</i> (bankomat)
BIN	Bank Identification Number
CAM	Card Authentication Methods
CB	Cartes Bancaires
CDA	Combined Data Authentication
EMU	Specyfikacja techniczna dotycząca wymogów stawianych kartom mikroprocesorowym (Europay, Master Card, Visa)
DDA	Dynamic Data Authentication
IBNS	inteligentne systemy neutralizacji gotówki
ISACA	Information System Audit and Control Association
JCB	Japanese Credit Bureau
KGP	Komenda Główna Policji
KMP	Komenda Miejska Policji
KPP.....	Komenda Powiatowa Policji
KSP	Komenda Stołeczna Policji
KWP.....	Komenda Wojewódzka Policji
NFC	Near Field Communication (komunikacja bliskiego zasięgu)
PCV	polichlorek winylu
PIN	Personal Identification Number
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PKO BP.....	Państwowa Kasa Oszczędnościowa – Bank Państwowy
POS	Point of Sale Terminal (dosłownie: punkt sprzedaży)
SA	sąd apelacyjny
SCF	SEPA Cards Framework
SDA	Static Data Authentication
SEPA	Single Euro Payments Area
SN	Sąd Najwyższy
SO	sąd okręgowy
SR	sąd rejonowy
TOR	The Onion Router

Bibliografia

Akty prawne

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 11.7.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 60, poz. 571 ze zm.)
- Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 26.4.1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz.U. Nr 32, poz. 249 ze zm.)
- Ustawa dewizowa z 28.3.1952 r. (Dz.U. Nr 21, poz. 133)
- Ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 12, poz. 114 ze zm.)
- Ustawa z 22.11.1983 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 63, poz. 288)
- Ustawa z 31.1.1989 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 4, poz. 21)
- Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z 11.12.1992 r. w sprawie form i trybu przeprowadzania rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem banków (M.P. Nr 39, poz. 293 ze zm.)
- Ustawa z 2.12.1994 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 136, poz. 703 ze zm.)
- Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
- Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.)
- Ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 140, poz. 939)
- Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z 29.5.1998 r. w sprawie trybu i formy przeprowadzenia rozliczeń pieniężnych za pośrednictwem banków (M.P. Nr 21, poz. 320 ze zm.)
- Decyzja ramowa Rady 2001/413/WSiSW z 28.5.2001 r. w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi (Dz.Urz. WE L 149, s. 1 ze zm.)
- Ustawa z 12.9.2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz.U. Nr 169, poz. 1385)
- Rozporządzenie Ministra Finansów z 24.9.2003 r. w sprawie określenia sposobu, zakresu i terminów przekazywania przez agentów rozliczeniowych informacji o prowadzonej przez nich działalności (Dz.U. Nr 175, poz. 1699)
- Zarządzenie Komendanta Głównego Policji z 28.9.2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji (Dz.U. KGP Nr 18, poz. 135)
- Ustawa z 19.8.2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1572)

Publikacje książkowe i w czasopismach

- \$20 trillion spent on payment card worldwide in 2014, *Payments Cards & Mobile* 2015, No. 5
- Adams J.*, Fighting card fraud, Cover story, *European Card Review* 2008, March/April

- Adamski A., Cyberprzestępczość – kontrola zjawiska w Polsce. Aspekty prawne i kryminologiczne, w: A. Misiuka, J. Kosiński, P. Ciszka (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2003
- Adamski A., *Prawo karne komputerowe*, Warszawa 2000
- Adamski A., Zapobieganie przestępstwom z wykorzystaniem kart płatniczych – analiza problemu na tle porównawczym, w: M. Zajder, J. Kosiński (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem kart płatniczych*, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2001
- Altheide C., Carvey H., *Informatyka śledcza. Przewodnik po narzędziach open source*, Gliwice 2014
- Apanowicz J., *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej*, Warszawa 2005
- ATM cyber-attack reaps 45 \$ mln, *Payments Strategy & Systems* 2013, No. 5–6
- Balaban D., Staying ahead of hackers: a new chips worth it for banks?, *Cards & Payments* 2009, No. 6, Vol. 22, June/July
- Balicka H., Nowe możliwości, *Miesięcznik Finansowy Bank* 2007, Nr 2
- Balicka H., Nowoczesne płacenie, *Miesięcznik Finansowy Bank* 2008, Nr 12
- Bartel K., Swoboda J., Kosiński J., Usiłowanie wyłudzenia środków pieniężnych za pomocą chipowej karty debetowej, w: J. Kosiński (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2010
- Bengtsson J., Diving into magnetic stripe cards skimming devices, *Digital Evidence and Electronics Signature Law Review* 2008, Vol. 5, Pario Communications Limited
- Bhatla T. P., Prabhu V., Dua A., Understanding credit card frauds, *Card Bussines Review* 2003, June
- Białek T., Kartowe informacje, *Bank. Miesięcznik Finansowy* 2007, Nr 10
- Biegański J., Sposoby popełniania przestępstw związanych z elektronicznymi instrumentami płatniczymi po wdrożeniu EMV, w: J. Kosiński (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2012
- Biegański J., Trendy przestępstw w Europie w kontekście zagrożenia podczas Euro 2012, w: J. Kosiński (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2012
- Biegański J., Wachowski R., Ocena bezpieczeństwa i zagrożeń związanych z kartami płatniczymi oraz transakcjami bankowymi w Internecie, w: J. Kosiński (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2010
- Borcuch A., *Bankowość elektroniczna w Polsce*, Warszawa 2011
- Borowik B., *Embedded Systems with PIC Microcontrollers*, Wydawnictwo BOROWIK-LAB 2015
- Bury A., *Karty płatnicze w Polsce*, Warszawa 2002
- Card crime fighter: Visa's Ellen Richey by Nadii Oehlsen, *Cards & Payments* 2009, No. 22, No. 6, June/July
- Carvajal D., Global raids shut down web's black market sites, *International New York Times* 2014, Saturday–Sunday, November 8–9
- Carvey H., *Analiza śledcza i powłamaniowa. Zaawansowane techniki prowadzenia analizy w systemie Windows 7*, Gliwice 2013
- Chałubińska-Jentkiewicz K., Karpiuk M., *Prawo nowych technologii. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2015

- Cheqri S., Kontrym A.*, Wkład EMV w zwalczanie oszustw związanych z kartami płatniczymi, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych*, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Materiały konferencyjne, Szczytno 2006
- Chinowski B.*, *Elektroniczne metody płatności. Istota, rozwój, prognozy*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa 2013
- Chmielarz W.*, *System elektronicznej bankowości*, Warszawa 2005
- Chrabkowski M.*, *Metody pracy operacyjnej*, w: *W. Jabłoński, W. Mądrzejewski, K. Wiciak* (red.), *Przestępczość zorganizowana: fenomen, współczesne zagrożenia, zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, Szczytno 2013
- Coetzee M.*, *Advanced biometric technology: Reinforcing security within payment systems*, *Payments Strategy & Systems* 2013, No. 1
- Collaboration needed in biometric*, *Payments Cards & Mobile* 2015, No. 4
- Conroy V.*, *ATMs at the forefront of customer interaction*, *Payments Strategy & Systems* 2013, No. 4
- Conroy V.*, *Countering the threat of CNP fraud*, *Payments Strategy & Systems* 2013, No. 7–8
- Conroy V.*, *The US EMV challenge*, *Payments Strategy & Systems* 2013, No. 5–6
- Cyman D.*, *Elektroniczne instrumenty płatnicze a bezpieczeństwo uczestników rynku finansowego*, Warszawa 2013
- Czczot Z., Czubalski M.*, *Zarys kryminalistyki*, Warszawa 1972
- Czerniecki S.*, *Polowanie na gringo*, *Do Rzeczy*, Nr 44/092, 27 października–2 listopada 2014
- Czubak A.*, *Ekspertyza daktyloskopijna*, w: *J. Wójcikiewicz* (red.), *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2007
- Ćwiągalski Z.*, *Komentarz do art. 310 Kodeksu karnego*, w: *A. Zoll* (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 278–363 k.k.*, Kraków 2006
- Delamairie L., Abdou H., Pointon J.*, *Credit card fraud and detection techniques: A review*, *Banks and Bank Systems* 2009, Vol. 4, Issue 2
- EMV will tackle US fraud level*, *Payments Cards & Mobile* 2013, No. 1
- Essinger J.*, *The virtual banking revolution. The customers, the Bank and the Future*, International Thomas Business Press, London 1999
- Filipowski W.*, *Technologia „data mining” i jej zastosowanie w obszarze bezpieczeństwa*, w: *E. W. Pływaczewski, W. Filipowski, Z. Rau* (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno-kryminologiczne*, Warszawa 2015
- Filipowski W.*, *Zastosowanie technologii „data mining” w walce z przestępstwami finansowymi*, w: *W. Pływaczewski* (red.), *Przeciwdziałanie patologiom na rynkach finansowych. Od edukacji ekonomicznej po prawnokarne środki oddziaływania*, Warszawa 2015
- Flejterski S., Świecka B.*, *Elementy finansów i bankowości*, Warszawa 2009
- Flejterski S., Świecka B.*, *Rynek kart płatniczych. Historia i perspektywy plastikowego pieniądza*, Szczecin 1996

- Fogmag M.*, Przypadki oszustw w Tatra Bank S.A., w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych*, Materiały konferencyjne, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Szczytno 2006
- Franczuk W.*, Nielegalne działania z wykorzystaniem kart płatniczych jako rodzaj przestępczości w sektorze gospodarki o charakterze międzynarodowym, w: *J. Kosiński, S. Kmiotek* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2011
- Frąckowiak D.*, Uwagi o zapłacie kartą płatniczą i przejęciu długu, PPH 2000, Nr 12, t. 1
- Frydrychowicz W., Szymańska K.*, Zagadnienia sztucznych sieci neuronowych w dynamicznych procesach niestandardowej ekonomii, *Scientific Bulletin of Chełm* 2008, Nr 1
- Gadzińska M., Kotliński G.*, Wybrane aspekty polityki bezpieczeństwa informacyjnego banku, w: *A. Janc, G. Kotliński* (red.), *Nowe technologie we współczesnym banku*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2004
- Gołębiowski J.*, Praca operacyjna w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, Warszawa 2008
- Gospodarowicz A.* (red.), *Bankowość elektroniczna*, Warszawa 2005
- Gospodarowicz A.* (red.), *Technologie informatyczne w bankowości*, Wrocław 2002
- Górka J.*, Koszty społeczne i prywatne instrumentów płatniczych, *Materiały i Studia*, z. 231, Narodowy Bank Polski, Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2009
- Górka J.H.*, Specyfika ryzyka bankowości elektronicznej, Narodowy Bank Polski, Wydawnictwo NBP, Warszawa 2006
- Gradkowski P.*, Pomysłowy listonosz i jego przyjaciele, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2009
- Grandys A.J.*, Usługi finansowe w rzeczywistości wirtualnej – kartowe doświadczenia, *Miesięcznik Finansowy Bank* 1999, Nr 9
- Grobler A.*, *Metodologia nauk*, Kraków 2006
- Growth in card fraud outstrips sales growth, *Payments Card & Mobile* 2015, No. 4
- Grzegorzczak W.*, *Marketing bankowy*, Bydgoszcz–Łódź 2003
- Grzywacz J.*, Rynek kart płatniczych w Polsce, w: *M. Zajder, J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem kart płatniczych*, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2001
- Gup B.E., Kolari J.W.*, *Commercial banking. The management of risk*, Wiley John Wiley & Sons, Inc. 2005
- Hayes D.R.*, *Skimming the Surface. How Skimming Fraud Has Become a Global Epidemic*, Pace University sponsored by ACCA USA 2014, February 14
- Is the rise of credit card fraud unstoppable?, *Payments Cards & Mobile* 2013, No. 6
- Iwański W.*, Umowa rachunku bankowego objętego bankowością internetową z punktu widzenia nowej regulacji usług płatniczych, Warszawa 2014
- Jackson J.*, *Fraud Masters: Professional credit card offenders and crimes*, *Criminal Justice Review* 1994, No. 1, Vol. 19
- Jakubski K.J.*, Bezpieczna karta?, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych*, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Materiały konferencyjne, Szczytno 2006
- Jakubski K.J.*, Karta płatnicza na tle ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych, *PB* 2003, Nr 7–8

- Jakubski K.J.*, Przepęstwa związane z użyciem kart, PB 1998, Nr 2
- Jakubski K.J.*, Techniczne aspekty karty płatniczej, w: *J. Kosiński* (red.), Przepępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Materiały konferencyjne Szczytno 2006
- Jakubski K.J.*, Wybrane aspekty prawnokarnej ochrony systemu bankowych kart płatniczych, w: *M. Zajder, J. Kosiński* (red.), Przepępczość z wykorzystaniem kart płatniczych, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2001
- Jakubski K.J.*, Wybrane aspekty prawnokarnej ochrony systemu bankowych kart płatniczych, Biuletyn Bankowy 2001, Nr 5
- Janc A., Kotliński G.*, Wykorzystanie bankowości elektronicznej w rozwoju usług, Miesięcznik Finansowy Bank 1999, Nr 9
- Janowicz R.*, Ocena dotychczasowego rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce. Materiały i Studia, z. 177, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2004
- Janowicz R., Klepacz R.*, Pieniędz elektroniczny na świecie, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 2002
- Kalitowski M.*, Komentarz do art. 267 Kodeksu karnego, w: *O. Górniok* (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2004
- Kasprzak W. A.*, Ślady kryminalistyczne. Studium prawnokryminalistyczne, Warszawa 2015
- Kaszubski R.*, Ochrona posiadacza karty płatniczej, dodatek do MoP 2008, Nr 23
- Kaszubski R., Grodzicki J.*, Pieniędz elektroniczny – bezpieczny instrument mikropłatności, w: *J. Kosiński* (red.), Przepępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych, Materiały konferencyjne, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Szczytno 2006
- Kaszubski R., Obzejta Ł.*, Karty płatnicze w Polsce, Warszawa 2012
- Kędzierska D.*, Definicja kryminalistyki w dobie społeczeństwa informacyjnego, w: *E. Gruza, M. Goc, T. Tomaszewski* (red.), Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przepępczości, Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne, Warszawa 2010
- Kędzierska D.*, Prawna i kryminalistyczna wartość protokołu oględzin miejsca, w: *V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz* (red.), Kryminalistyka dla prawa, prawo dla kryminalistyki, Toruń 2010
- Kędzierski J.*, Glosa do uchwały z 21 października 2003 r., Pal. 2004, Nr 11–12
- Kędziora R.*, Charakter prawny kart płatniczych w prawie karnym, Prok. i Pr. 2001, Nr 12
- Knast A.*, Studium przypadków, w: *J. Kosiński* (red.), Przepępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych, Materiały konferencyjne, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Szczytno 2006
- Kobosko M.*, Plastikowe pieneędzy? Karty płatnicze – zalety i wady, Warszawa 2001
- Konieczny J.*, Rozdział III. Oględziny, w: *J. Widacki* (red.), Kryminalistyka, Warszawa 2008
- Korus K.*, Karty płatnicze przedpłacone – zagadnienia podstawowe, PB 2006, Nr 10
- Kosiński J.*, Cyberprzepępczość, w: *W. Jabłoński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak* (red.), Przepępczość zorganizowana: fenomen, współczesne zagrożenia, zwalczanie. Ujęcie praktyczne, Szczytno 2013
- Kosiński J.*, Paradygmaty cyberprzepępczości, Warszawa 2015

- Kosiński J., Społeczne koszty cyberprzestępczości, w: E. W. Pływaczewski, W. Filipowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno-kryminologiczne*, Warszawa 2015
- Kotliński G., Obrót bezgotówkowy w Polsce – wybrane uwarunkowania rozwoju, *Zeszyty Naukowe. Nauki Ekonomiczne*, t. 4, Płock 2006
- Koziczak A., Perspektywy rozwoju biometrii, w: T. Widła (red.), *Obszary badawcze współczesnej kryminalistyki*, Katowice 2011
- Krejza P., Najlepsze praktyki w poszukiwaniu i zabezpieczaniu dowodów elektronicznych, w: M. Szmit (red.), *Elementy informatyki sądowej*, Polskie Towarzystwo Informatyczne, Warszawa 2011
- Krupiński K., Bezpieczne transakcje w Internecie, w: J. Kosiński (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych*, Materiały konferencyjne, V Międzynarodowa Konferencja Naukowa, Szczytno 2006
- Kudła J., *Instrumenty finansowe i ich zastosowanie*, Warszawa 2010
- Kuijlen T., Migut G., Przestępcy nie śpią spokojnie, *Miesięcznik Finansowy Bank* 2004, Nr 11
- Kukulski J., *Aspekty prawne bankowych kart płatniczych w polskim systemie pieniężnym*, Warszawa 2002
- Kulicki M., *Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo-sądowej*, Toruń 1994
- Kulik M., Komentarz do art. 278 Kodeksu karnego, w: M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2013
- Kunicka-Michalska B., Komentarz do art. 267 Kodeksu karnego, w: A. Wąsek (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz*, t. II, Warszawa 2004
- Kuszyńska K., Charakterystyka usług bankowości elektronicznej, w: A. Janc, G. Kotliński (red.), *Nowe technologie we współczesnym banku*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2004
- Kwiatkowska-Wójcikiewicz V., Edmonda Locarda wizja kryminalistyki, w: V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz (red.), *Kryminalistyka dla prawa, prawo dla kryminalistyki*, Toruń 2010
- Kwiatkowska-Wójcikiewicz V., *Oględziny miejsca. Teoria i praktyka*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2011
- Kwiatkowski B., Techniczne aspekty malware, w: J. Kosiński (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2012
- Kwiatkowski J.W., *Bankowe karty płatnicze*, Warszawa 1995
- Lewicki M., Bank vs hakerzy. Sprawozdanie z konferencji II Forum Bezpieczeństwa Banków „Ostatni bastion”, *Miesięcznik Finansowy Bank* 2013, Nr 6
- Linde-Usiekniewicz J. (red.), *Wielki słownik angielsko-polski*, Oxford–Warszawa 2014
- Liżyńska K., Kilka uwag o przestępstwach związanych z wykorzystaniem karty płatniczej, w: E. W. Pływaczewski, W. Filipowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno-kryminologiczne*, Warszawa 2015
- Łuczak R., Kryminalistyczne spojrzenie na przestępczość związaną z obrotem przy użyciu kart płatniczych, w: M. Zajder, J. Kosiński (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem kart płatniczych*, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2001

- Luczak R., Wojtas M., Woźniak K.*, Karty płatnicze. Przestępstwa związane z obrotem kartami płatniczymi, Warszawa 1996
- Malczyk T.*, Fałszerstwa pieniędzy jako jedna z form przestępczości zorganizowanej. Zagrożenia i zwalczanie, w: *W. Jabłoński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak* (red.), *Przestępczość zorganizowana: fenomen, współczesne zagrożenia, zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, Szczytno 2013
- Malewski H.*, Kryminalistyczna charakterystyka przestępstwa – ważny element metodyki kryminalistycznej czy sztuka dla sztuki, w: *E. Gruza, M. Goc, T. Tomaszewski* (red.), *Co nowego w kryminalistyce – przegląd zagadnień z zakresu zwalczania przestępczości*, Warszawa 2010
- Maksymowicz J.*, Skok na bankomat, *Miesięcznik Finansowy Bank* 2015, Nr 2
- Manaham O.*, EMV: Building the foundation for the future of payments, *Payments Strategy & Systems* 2013, No. 2
- Marzec J., Polesik M., Fiszeder P.*, Wykorzystanie gotówki i karty płatniczej w punktach handlowo-usługowych w Polsce. Zastosowanie dwuwymiarowego modelu Poissona, *Bank i Kredyt* 2013, Nr 4
- MasterCard to invest in biometrics and cyber security, *Payments Cards & Mobile* 2015, No. 2
- Matuszyk A., Matuszyk P. G.*, Instrumenty bankowości elektronicznej, Warszawa 2011
- Mazurkiewicz G. M.*, Formy przestępstw z wykorzystaniem kart płatniczych – nieuprawnione pozyskiwanie danych, zagadnienia karnokryminalistyczne, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2006
- Mądrzejowski W.*, Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych na świecie, w: *W. Jabłoński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak* (red.), *Przestępczość zorganizowana: fenomen, współczesne zagrożenia, zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, Szczytno 2013
- Mena J.*, *Investigative Data Mining for Security and Criminal Detection*, Amsterdam 2003
- Mendel T.*, *Metody pisania prac doktorskich*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2004
- Michalski B.*, Rozdział XXXV. Przesłpstwa przeciwko mieniu, w: *A. Wąsek* (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz, t. II*, Warszawa 2004
- Mikołajczyk K.*, Przesłpstwa związane z wykorzystaniem bankowości elektronicznej – skimming, *Przełąd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* 2014, Nr 10
- Misiuk A.*, Geneza i rozwój służb policyjnych zajmujących się zwalczaniem przestępczości gospodarczej w Polsce, w: *W. Pływaczewski* (red.), *Przeciwdziałanie patologiom ma rynkach finansowych. Od edukacji ekonomicznej po prawnokarne środki oddziaływania*, Warszawa 2015
- Moszczyński J.*, *Subiektywizm w badaniach kryminalistycznych*, Olsztyn 2011
- Niedźwiedzka-Malecka M.*, Przesłpstwa związane z wykorzystaniem kart płatniczych, *Studia Iuridicata* 2001, Nr XXXIX
- Opitek P.*, Przesłpczość z wykorzystaniem kart płatniczych w praktyce prokuratorskiej, w: *V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, M. Zubańska* (red.), *Współczesna kryminalistyka. Wyzwania i zagrożenia*, Szczytno 2015
- Opitek P.*, Przesłpstwo skimmingu, *Prok. i Pr.* 2015, Nr 11

- Pakuła J.*, Vademecum posiadacza bankowej karty płatniczej, w: *M. Zajder, J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem kart płatniczych*, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2001
- Patynowska J.*, Banki rozdają karty (SIM), *Miesięcznik Finansowy Bank* 2012, Nr 12
- Pawłowski R.*, Ekspertyza genetyczna, w: *J. Wójcikiewicz* (red.), *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2007
- Piesik L.*, Bankomat obchodzi czterdziestolecie, *Gazeta Bankowa* 2008, Nr 5
- Pieter J.*, Ogólna metodologia pracy naukowej, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967
- Pilch A.*, W kierunku efektywnej współpracy, w: *J. Czapska, A. Okrasa* (red.), *Bezpieczeństwo – policja – kryminalistyka. W poszukiwaniu wiedzy przydatnej w praktyce*, Kraków 2015
- Piotrowski R.*, Analiza procesu wykrywczego na podstawie spraw zrealizowanych przez Policję dolnośląską, w: *A. Misiuk, J. Kosiński* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2002
- Piotrowski R.*, Przypadek „pełnego skimmingu”, w: *P. Ciszka, J. Kosiński* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna. Materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2001
- Piórkowska-Fliieger J.*, Fałsz dokumentu w polskim prawie karnym, Kraków 2004
- Pływaczewski E. W.* (red.), *Proceder prania pieniędzy i jego implikacje*, Warszawa 2013
- Podsiedlik P., Czyłok T.*, *Przestępczość w bankowości elektronicznej. Skimming karty bankomatowej*, Katowice 2010
- Rabong M.*, Informacja o kartach płatniczych. I kwartał 2013 roku, Narodowy Bank Polski, Departament Systemu Płatniczego, Warszawa, czerwiec 2013
- Radu C.*, *Implementing Electronic Card Payment Systems*, British Library Cataloguing in Publication Data, London 2003
- Raymenants R., Van Heuckelom C.*, Fałszowanie kart płatniczych – doświadczenie belgijskie, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych*, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2006
- Renk R., Choraś M., Gierszal H., Hołubowicz W.*, Ewaluacja parametrów ruchu sieciowego pod kątem przydatności do wykrywania anomalii, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2013
- Report warns of slow EMV adoption in US, *Payments Cards & Mobile* 2015, No. 4
- Rozdziałowski D.*, Doświadczenia PG KWP Kielce, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość teleinformatyczna*, Szczytno 2010
- Rzeźnicki D.*, Karty chipowe: koniec skimmingu czy początek końca?, *Kurier Finansowy* 2010, Nr 1
- Sadko E.*, Gazem wysadzali bankomat. Przeżyli, bo ktoś ich spłoszył, *Gazeta Krakowska* z 18–19.10.2014 r., Nr 243
- Sergienko I.*, Oszustwa kartowe w Moskwie, w: *J. Kosiński* (red.), *Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych*, Materiały z konferencji naukowej, Szczytno 2006
- Sharma N., Singh Rathore V.*, Analysis of different vulnerabilities in auto teller machine transactions, *Journal of Global Research in Computer Science* 2012, No. 3, Vol. 3, March

- Siwicki M.*, Cyberprzestępczość, Warszawa 2013
- Siwik Z.*, Komentarz do art. 310 Kodeksu karnego, w: *O. Górniok* (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2004
- Skorupka J.*, Komentarz do art. 310 Kodeksu karnego, w: *A. Wąsek* (red.), Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz, t. II, Warszawa 2004
- Skorupka J.*, Kradzież albo przywłaszczenie karty bankomatowej i karty płatniczej, w: *A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger* (red.), Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu, Lublin 2011
- Skowronek M.*, European Cyber Crime Center (EC3). Odpowiedź na zagrożenia wynikające z cyberprzestępczości, w: *J. Kosiński* (red.), Przestępczość teleinformatyczna, Szczytno 2013
- Skowronek M., Cholewiński J.*, Operacja kryptonim IASI, w: *J. Kosiński, S. Kmiołek* (red.), Przestępczość teleinformatyczna, Szczytno 2011
- Sławik K.*, Wybrane aspekty z działalności biegłych, tłumaczy i specjalistów, w: *V. Kwiatkowskiej-Darul* (red.), Czynności procesowo-kryminalistyczne w polskich procedurach, Materiały z konferencji naukowej i IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki, Toruń 5-7.5.2004
- Smith R. G.*, Plastic card fraud, Australian Institute of Criminology 1997, No 71, July
- Sosnowska M.*, Ochrona elektronicznych instrumentów płatniczych w polskim systemie prawnym – zagadnienia wybrane, w: *J. Kosiński* (red.), Przestępczość teleinformatyczna, Szczytno 2012
- Starkowski M. T.*, Visa bez wisy, Bank. Miesięcznik Finansowy 2008, Nr 3
- Stecki L.*, Karty kredytowe, Toruń 1998
- Steiner T. D., Teixeira D. B.*, Technology in banking. Creating value and destroying profits, New York 1990
- Svivals J.*, Smart cards 2000: A revolution in the cards market, Lafferty Publications 1995
- Swidarski T.*, Doubling up on security, ATM Revolution, dodatek do: Payments Source 2010, January/February
- Szmit M.* (red.), Elementy informatyki sądowej, Polskie Towarzystwo Informatyczne, Warszawa 2011
- Szpringer M.*, Karty płatnicze w koncepcji SEPA, Warszawa 2008
- Ślęzak E.*, Nowoczesne instrumenty płatnicze, w: *J. Koleśnik* (red.), Bankowość detaliczna, Warszawa 2016
- Świecka B.*, Bankowość elektroniczna, Warszawa 2004
- Talun A.*, Tezy dysertacji, w: *K. Kuciński* (red.), Elementy metody rozprawy doktorskiej, Warszawa 2015
- Technologie. Nadchodzi koniec ery plastiku, Miesięcznik Finansowy Bank 2012, Nr 10
- Thomas J.*, Crime and disorder online: tip of the iceberg?, Payments Cards & Mobile 2015, No. 5
- Tochmański A., Janowicz R.*, Miejsce kart płatniczych w systemie płatniczym, w: *J. Kosiński* (red.), Przestępczość teleinformatyczna, Szczytno 2012
- Tomaszewska-Michalak M.*, Prawne i kryminalistyczne aspekty wykorzystania technologii biometrycznej w Polsce, Warszawa 2015